

УДК 636.2.053.084

Добрянський С.А., аспірант*©*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького***ДИНАМІКА ЖИВОЇ МАСИ ТА ІНТЕНСИВНІСТЬ РОСТУ РЕМОНТНИХ ТЕЛИЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ ВІД НАРОДЖЕННЯ ДО 6-МІСЯЧНОГО ВІКУ**

Проведено дослідження впливу елементів технології вирощування на динаміку живої маси та інтенсивність росту ремонтних телиць української чорно-рябої молочної породи від народження до 6-місячного віку. За результатами щомісячних зважувань обчислювали абсолютні, відносні та середньодобові прирости. Обґрунтовано доцільність використання в раціонах годівлі цілого зерна кукурудзи з 10-го дня вирощування, а також у суміші з плющеними ячменем та пшеницею.

Ключові слова: *ремонтні телиці, технологія вирощування, жива маса, інтенсивність росту, абсолютний, відносний та середньодобовий прирости.*

Вступ. За останні роки у дослідженнях багатьох вчених значна увага приділена вивченню питання вирощування телят молочного періоду [1, 2]. Для досягнення цієї мети потрібно враховувати особливості будови і функціонування системи травлення, потребу у поживних речовинах в певні вікові періоди. Протягом молочного періоду необхідно поступово перевести телят від молочного типу живлення до рослинного. При цьому тварин слід привчити споживати концентровані та грубі корми, які сприятимуть розвитку передшлунків [3, 4]. Залишаються пріоритетними такі технологічні рішення, які дозволяють отримувати ремонтних телиць з бажаною живою масою та економічно обґрунтованими затратами на їх вирощування.

Матеріал і методи досліджень. Дослідження проводили у приватно-орендному сільськогосподарському підприємстві ім. Т. Шевченка Горохівського району Волинської області протягом січня-липня 2012 року. Для його проведення було відібрано 45 новонароджених телиць української чорно-рябої молочної породи, з яких було сформовано 3 групи: одну контрольну та дві дослідні. Підбір тварин у ці групи проводили з числа зимових отелень без значної різниці у живій масі при народженні між групами (до 1 кг). Утримували телиць до 21-денного віку у профілакторії в індивідуальних клітках, а пізніше – безприв'язно у групових клітках по 5 голів у кожній.

Метою досліджень було вивчити вплив згодовування у раціонах цілого зерна кукурудзи із 10-денного віку на живу масу та інтенсивність росту ремонтних телиць до 6-місячного віку. Тваринам згодовували 3 види кормосуміші. Для контрольної групи телиць в її склад входили (%): макуха

© Добрянський С.А., 2012

* Науковий керівник – доктор с.-г. наук, професор Шаловило С.Г.

соняшникова – 10, макуха соєва – 13, дерть ячмінна – 30, дерть пшенична – 45, крейда – 1, сіль – 1.

Тваринам першої дослідної групи згодовували таку кормосуміш (%): цільне зерно кукурудзи – 20, макуха соняшникова – 10, макуха соєва – 15, дерть ячмінна – 23, дерть пшенична – 30, крейда – 1, сіль – 1.

Телиці другої дослідної групи споживали таку кормосуміш (%): цільне зерно кукурудзи – 20, макуха соняшникова – 10, макуха соєва – 15, ячмінь плющений – 23, пшениця плющена – 30, крейда – 1, сіль – 1.

Згідно схеми годівлі до 6-місячного віку тваринам було згодовано (кг): молоко незбиране – 350, кормосуміш – 204, сінаж – 150, сіно – 194, зелена маса – 190. При оцінці росту телиць визначали живу масу, середньодобовий, абсолютний та відносний прирости. Зважування тварин проводили щомісячно: перше – через 2-4 години після народження, а потім - кожного місяця 25-27 числа за 1-1,5 години до ранкової годівлі. Абсолютний приріст за окремі вікові періоди й за увесь період дослідження визначали за формулою:

$$A = W_1 - W_0,$$

де: W_1 – кінцева жива маса, W_0 – початкова жива маса, кг.

Середньодобовий приріст обчислювали за формулою:

$$A \text{ с.д.} = \frac{W_1 - W_0}{t_1 - t_0},$$

де: W_1 і W_0 – жива маса відповідно в кінці й на початку періоду, кг;

t_0 , t_1 – вік відповідно в кінці й на початку періоду, днів.

Відносну швидкість росту (K) визначали за формулою С. Броді:

$$K = \frac{W_1 - W_0}{0,5 \times (W_1 + W_0)} \times 100.$$

Результати досліджень. Нами встановлено, що при однакових затратах на вирощування ремонтних телиць української чорно-рябої молочної породи, змінюючи окремі елементи годівлі тварин можна отримати значно вищі показники живої маси та інтенсивності росту за період від народження до 6-місячного віку. Із таблиці 1 видно, що у перші два місяці вирощування не було істотних змін між показниками живої маси тварин дослідних груп та контрольної. З 3-го місяця вирощування незначну перевагу мали телиці I та II дослідних груп. Зважування тварин на 4-му місяці показало, що у I дослідній групі жива маса була більшою на 2,8%, у II-ій – на 3,4%. На п'ятому місяці спостерігалось подальше зростання живої маси у дослідних групах, порівняно з контролем, яка була більшою, відповідно, у тварин I дослідної групи – на 3,5%, II – на 4,9%. На завершальному етапі (6-ий місяць вирощування) різниця у живій масі тварин дослідних груп продовжувала зростати, і була найбільшою за період дослідження. Найкращими показниками живої маси характеризувалися тварини II дослідної групи – $169,13 \pm 2,01$ кг ($P < 0,01$), дещо меншими вони були

у I групі – $165,93 \pm 1,89$ кг ($P < 0,05$), що на 6,37% та 4,36% більше, ніж у контрольній.

Таблиця 1

Динаміка живої маси телиць у різні вікові періоди, кг

Вік тварин, міс.	Групи тварин, (n=15)					
	Контрольна		I-дослідна		II-дослідна	
	$\bar{X} \pm m$	$C_v, \%$	$\bar{X} \pm m$	$C_v, \%$	$\bar{X} \pm m$	$C_v, \%$
При народженні	$30,60 \pm 0,56$	7,07	$29,93 \pm 0,41$	5,28	$30,20 \pm 0,45$	5,76
1	$51,67 \pm 0,69$	5,21	$51,33 \pm 0,53$	4,01	$50,60 \pm 0,55$	4,21
2	$74,4 \pm 0,88$	4,57	$74,47 \pm 0,79$	4,15	$74,20 \pm 0,76$	3,98
3	$94,47 \pm 1,15$	4,71	$95,13 \pm 0,93$	3,77	$96,40 \pm 1,00$	4,03
4	$115,73 \pm 1,32$	4,41	$118,93 \pm 0,99$	3,23	$119,67 \pm 1,27^*$	4,10
5	$137,40 \pm 1,77$	5,00	$142,20 \pm 1,52^*$	4,15	$144,07 \pm 1,48^{**}$	3,97
6	$159,00 \pm 1,94$	4,73	$165,93 \pm 1,89^*$	4,40	$169,13 \pm 2,01^{**}$	4,60

Для обліку швидкості росту і розвитку тварин, використовували показники абсолютних приростів, результати яких наведені у таблиці 2.

Показники абсолютного приросту у дослідних групах телиць, до 3-місячного віку вірогідно не відрізнялися, порівняно з контрольною, і в перші два місяці вирощування знаходилися в межах 20,40-21,40 кг та 22,73-23,60 кг. На 3-му місяці вирощування цей показник у телиць II дослідної групи був на 10,6% більшим, ніж у тварин контрольної групи ($20,07 \pm 0,37$ кг). На четвертому місяці вирощування кращими абсолютними приростами характеризувалися телиці I дослідної групи – $23,80 \pm 0,22$ кг, що на 11,9% більше порівняно з контролем. Протягом наступного місяця вирощування телиці II дослідної групи випередили тварин контрольної на 12,6%, показник абсолютного приросту становив $24,4 \pm 0,32$ кг при високо вірогідній різниці ($P < 0,001$). Кінцевий етап вирощування характеризувався збільшенням абсолютних приростів у тварин I та II дослідних груп на 9,9% ($P < 0,01$) та 16,1% ($P < 0,001$). За період від народження до 3-місячного віку показники тварин I та II дослідних груп були більшими відповідно на 2,08 та 3,65%. У період з 3-го по 6-ий місяць вирощування телиці I дослідної групи мали абсолютний приріст $70,80 \pm 1,10$ кг, II – $72,73 \pm 1,16$ кг ($P < 0,001$), що більше від контролю на 9,7 та 12,7%. За період дослідження тварини контрольної групи мали абсолютний приріст $128,40 \pm 1,78$ кг, I дослідної групи – на 5,9% більше і становив $136,00 \pm 1,63$ кг ($P < 0,01$), II – на 8,2% більше і відповідав $138,93 \pm 1,72$ кг ($P < 0,001$).

Таблиця 2

Зміна абсолютних приростів у підослідних групах теличок, кг

Вікові періоди, міс.	Групи тварин, (n=15)					
	контрольна		I-дослідна		II-дослідна	
	$\bar{X} \pm m$	C _v ,%	$\bar{X} \pm m$	C _v ,%	$\bar{X} \pm m$	C _v ,%
Від народження до 1	21,07±0,44	8,12	21,40±0,24	4,25	20,40±0,24	4,46
1-2	22,73±0,33	5,63	23,13±0,34	5,63	23,60±0,32	5,26
2-3	20,07±0,37	7,16	20,67±0,27	5,06	22,20±0,38***	6,64
3-4	21,27±0,36	6,52	23,80±0,22***	3,62	23,27±0,46**	7,70
4-5	21,67±0,60	10,71	23,27±0,61	10,08	24,4±0,32***	5,09
5-6	21,60±0,41	7,38	23,73±0,49**	8,04	25,07±0,60***	9,23
Від народження до: 3	63,87±0,99	6,00	65,20±0,65	3,85	66,20±0,68	4,00
3-6	64,53±0,97	5,79	70,80±1,10***	6,02	72,73±1,16***	6,20
6	128,40±1,78	5,37	136,00±1,63**	4,64	138,93±1,72***	4,79

Одним з основних показників оцінки інтенсивності росту тварин є середньодобовий приріст. Дані наших досліджень показали, що у перші 2 місяці вирощування середньодобові прирости телиць істотно не відрізнялися (табл. 3). Результати зважування телиць на 3-му місяці вказують, що найвищим середньодобовим приростом був у тварин II дослідної групи – на 71,11 г більшим, порівняно з контролем. Згідно зі схемою годівлі, у цей період закінчували випоювати телицям незбиране молоко, тому вони відреагували зниженням середньодобових приростів, які усіх трьох групах тварин були меншими, порівняно з показниками попереднього місяця, відповідно на 88,89 г, 82,22 та 46,67 г. На четвертому місяці вирощування вищі середньодобові прирости були у телиць I дослідної групи – на 84,44 г (P<0,001), на п'ятому – перевагу мали тварини II дослідної – на 91,11 г (P<0,001) у порівнянні з контролем. На завершальному етапі досліджень зважування показало, що кращими були показники середньодобових приростів у I та II дослідних групах, відповідно, – 791,11±16,42 г (P<0,01) і 835,56±19,91 г (P<0,001), що на 9,88% та 16,05% більше, ніж у контрольній групі.

Отже, за показниками середньодобових приростів тварини I та II дослідних груп (яким згодовували з 10-дня цільне зерно кукурудзи, а також його суміш із плющеним ячменем та пшеницею) у всі вікові періоди мали перевагу над тваринами контрольної групи.

Таблиця 3

Середньодобові прирости живої маси телиць у різні вікові періоди, г

Вікові періоди, міс.	Групи тварин, (n=15)					
	контрольна		I-дослідна		II-дослідна	
	$\bar{X} \pm m$	C _v ,%	$\bar{X} \pm m$	C _v ,%	$\bar{X} \pm m$	C _v ,%
Від народження до 1	702,22±14,71	8,12	713,33±7,83	4,25	680,00±7,83	4,46
1-2	757,78±11,02	5,63	771,11±11,21	5,63	786,67±10,69	5,26
2-3	668,89±12,37	7,16	688,89±9,01	5,06	740,00±12,68***	6,64
3-4	708,89±11,94	6,52	793,33±7,42***	3,62	775,55±15,42**	7,70
4-5	722,22±19,96	10,71	775,56±20,18	10,08	813,33±10,69***	5,09
5-6	720,00±13,72	7,38	791,11±16,42**	8,04	835,56±19,91***	9,23
Від народження до: 3	709,63±10,00	6,00	724,44±7,21	3,85	735,55±7,61	4,00
3-6	717,04±10,73	5,79	786,67±12,23***	6,02	808,15±12,94***	6,20
6	713,33±9,89	5,37	755,56±9,06**	4,64	771,85±9,55***	4,79

Проте, показники абсолютного приросту не можуть відобразити напруженості росту тварин. Для цього визначали відносні прирости, результати яких наведені в таблиці 4.

Таблиця 4

Зміна відносних приростів у піддослідних групах теличок, %

Вікові періоди, міс.	Групи тварин, (n=15)					
	контрольна		I-дослідна		II-дослідна	
	$\bar{X} \pm m$	C _v ,%	$\bar{X} \pm m$	C _v ,%	$\bar{X} \pm m$	C _v ,%
Від народження до 1	51,30±1,09	8,22	52,71±0,55	4,05	50,55±0,63	4,86
1-2	36,09±0,46	4,88	36,77±0,33	3,45	37,83±0,38**	3,92
2-3	23,76±0,30	4,82	24,38±0,29	4,66	26,02±0,35***	5,15
3-4	20,25±0,31	5,92	22,25±0,24***	4,24	21,53±0,36*	6,41
4-5	17,09±0,34	7,81	17,79±0,33	7,11	18,51±0,19**	3,97
5-6	14,59±0,27	7,09	15,39±0,23*	5,81	15,98±0,24***	5,81
Від народження до: 3	102,16±1,19	4,50	104,29±0,60	2,22	104,62±0,63	2,32
3-6	50,92±0,43	3,23	54,21±0,43***	3,05	54,76±0,46***	3,22
6	135,44±0,94	2,68	138,87±0,51**	1,42	139,40±0,54**	1,51

Із 2-го місяця вирощування найбільша напруженість росту спостерігалась у телиць II дослідної групи. Лише на 4-му місяці їх переважали тварини I дослідної групи, показник відносного приросту яких склав 22,25±0,24 %. Відносний приріст за період від народження до 6-місячного віку в тварин контрольної групи становив 135,44±0,94%, а у ровесників цей показник був вищим, відповідно, на 3,43% (P<0,01) та 3,96% (P<0,01).

Висновки. У результаті проведених досліджень було встановлено, що найвищі показники живої маси, середньодобових, абсолютних та відносних приростів мали телиці II дослідної групи, які з 10-го дня споживали кормосуміш, що містила цільне зерно кукурудзи та плющені пшеницю і ячмінь. Вони відреагували меншим зниженням приростів у період припинення випоювання молока. Це можна пояснити кращим розвитком травної системи телиць, яка була більш готовою до споживання об'ємистих кормів.

Література

1. Гноєвий І. В. Годівля і відтворення поголів'я сільськогосподарських тварин в Україні. Монографія / І. В. Гноєвий. – Харків: «Контур», 2006. – 400 с.
2. Цвігун А. Т. Рекомендації по організації повноцінної годівлі телят в молочний період у молочному та м'ясному скотарстві / Цвігун А. Т., Тиш М. А., Тимчак С. В. – Кам'янець-Подільський, 2001. – 24 с.
3. Целенаправленное выращивание ремонтного молодняка крупного рогатого скота до 6-месячного возраста: методические рекомендации / Рубан С.Ю., Линник В. С., Мисостов Т. А. [и др.]. – Харьков, 2005. – 73 с.
4. Drackley, J.K., Van Amburgh M.E.. Nutrient requirements of the calf: birth to weaning. in dairy calves and heifers.// Integrating Biology and Management. NRAES publ. 175, Ithaca, NY, 2005 – P. 86-95.

Summary

Dobryanskiy S.A.

Lviv national university of veterinary medicine and biotechnologies named after S.Z.Gzhytskyj

DYNAMICS OF LIVING WEIGHT AND RATE OF GROWTH REPAIR HEIFERS OF UKRAINIAN BLACK-SPOTTED DAIRY BREED FROM BIRTH TO 6 MONTHS OF AGE

A study of the impact of technology growing dynamics of live weight and rate of growth of repair heifers Ukrainian black-spotted dairy breed from birth to 6 months of age. There was a monthly weighing animals and calculated absolute, relative and average daily gain. The necessity of growing heifer's repairs using in feeding whole corn mixed with rolled of grain barley and wheat.

Key words: *repair heifers, growing technology, live weight, rate of growth, absolute, relative and average growth*

Рецензент – д.с.-г.н., проф. Півторак Я.І.